

GRUPY STUDYJNE

dotyczące kwestii wynikających ze Sprawozdania Syntetycznego Pierwszej Sesji XVI
Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów

DLA KOŚCIOŁA SYNODALNEGO:

KOMUNIA, UCZESTNICTWO, MISJA

GRUPA STUDYJNA NR 2

USŁYSZEĆ KRZYK UBOGICH I ZIEMI

RAPORT KOŃCOWY

SPIS TREŚCI

Preambuła

Wprowadzenie

CZĘŚĆ PIERWSZA - Metodologia

CZĘŚĆ DRUGA - Streszczenie

1. Środki docierania w celu słuchania

2. Wspólnota chrześcijańska i służba miłości, sprawiedliwości, integralnego rozwoju i ekologii integralnej

3. Sieciowanie inicjatyw i łączenie miłości z ochroną praw

4. Badania teologiczne słuchające ubogich i ziemi

5. Formacja do słuchania ubogich i ziemi

DODATEK A - Pytanie 1: Istniejące i nowe środki słuchania

DODATEK B - Propozycja Kościelnego Obserwatorium ds. Niepełnosprawności

DODATEK C - Pytanie 2: Łączenie wspólnoty chrześcijańskiej z tymi, którzy konkretnie służą

DODATEK D - Pytanie 3: Sieciowanie inicjatyw

DODATEK E - Pytanie 4: Badania teologiczne słuchające ubogich i ziemi

DODATEK F - Pytanie 5: Potrzeby formacyjne i duchowe

PREAMBUŁA

---

0. Jezus nauczał, że zarówno osobiste (wewnętrzne, wspólnotowe) pobożne, jak i społeczne (zewewnętrzne) uczynki miłosierdzia są niezbędne do przeżywania wiary w miłości: Będziesz miłował Pana Boga swego całym swoim sercem i swego bliźniego jak siebie samego (por. Mt 22,36-40; Mk 12:28-31). Według świętego Augustyna: „Wybierasz miłość bliźniego; nie będzie prawdziwa, jeśli Bóg nie jest również kochany. Wybierasz miłość Boga; nie będzie prawdziwa, jeśli bliźni nie jest w niej milcząco zawarty”. Ta podwójna miłość znajduje swój wyraz i pożywienie w słuchaniu krzyku ubogich i ziemi.

1. W tytule „Słuchanie krzyku ubogich i ziemi” słowo „słuchanie” oznacza w rzeczywistości cały nadrzędny, oparty na wierze proces obejmujący kilka elementów: słuchanie wymaga „słyszenia” i idzie dalej; słowo „krzyk” oznacza wszelkiego rodzaju cierpienie; „Kim są ubodzy?” brzmi podobnie jak pytanie uczonego w Piśmie: „Kim jest mój bliźni?”. Niedawno nauczanie Kościoła – zwłaszcza *Laudato si'* i *Laudate Deum* – zachęciło do słyszenia także krzyku ziemi. Troska o ziemię Bożą odzwierciedla naszą odpowiedzialność wobec bliźnich, z którymi ją dzielimy.

2. Słuchanie nie jest jednorazowym aktem. Nadrzędny proces słuchania obejmuje: spotkanie, słyszenie, widzenie, dzielenie się, uznawanie; uchwycenie problemu i zmierzenie się z nim; refleksję, ocenę, rzecznictwo i komunikację; wsparcie duchowe przez cały czas.

3. Wielu ludzi w Kościele już dobrze słucha ubogich i ziemi w sposób chrześcijański. Istnieje wiele grup lub organizacji parafialnych: Konferencja Świętego Wincentego à Paulo, Katolicka Liga Kobiet, *les Mamans Catholiques*, Rycerze Kolumba, Zakon Maltański, sodaliczki, wszelkiego rodzaju BEC, SCC, wspólnoty i ruchy kościelne. Słuchają i towarzyszą ludziom w sytuacjach cierpienia, wykluczenia i ubóstwa wszelkiego rodzaju.

4. Kim są ubodzy? Gdzie jest ziemia, która płacze? Krzyki ubogich i ziemi są tak liczne i różnorodne; na poziomie ogólnym łatwo poczuć się przytłoczonym. Słuchanie może naprawdę mieć miejsce tylko w rzeczywistości, na poziomie konkretnym, blisko ziemi. Ubodzy nie są pozbawieni głosu, lecz są niesłyszani. Możemy dać im głos i wzmocnić go, zamiast mówić za nich lub o nich.

5. Jeśli chodzi o kolejne kroki, istnieje mniej do powiedzenia, ponieważ dynamika lub proces zależy w każdym przypadku od tego, jakie krzyki są słyszane. Czasami potrzebna jest natychmiastowa pomoc: miłosierdzie, pomoc humanitarna, działania pomocowe. Innym razem trzeba zidentyfikować problem do rozwiązania. Papież Jan Paweł II wzywał ubogich do stawiania się podmiotami kościelnej i społecznej transformacji, wychodząc poza paternalizm.

6. Na poziomie parafii, diecezji i konferencji słuchanie i odpowiadanie może łatwo przyczynić się do dialogu działania z ludźmi innych wyznań i religii. Bardzo ważne jest, by biskup był informowany i od czasu do czasu zapraszany do uczestnictwa.

7. Liczne dobre inicjatywy pozostają jednak niekompletne bez refleksji, oceny i komunikacji. Refleksja jest formą uznania i wdzięczności. Ocena jest potrzebna, by udoskonalać słuchanie, pogłębiać rozumienie tego, co działa (lub nie). Komunikacja dzieli się podjętymi inicjatywami i dobrymi praktykami.

8. Dostępnych jest wiele biblijnych, klasycznych i współczesnych form modlitwy, liturgii i duchowości, by żywić chrześcijańskie słuchanie krzyku ubogich i ziemi. Zasoby te należy szeroko udostępniać, a nowe są bardzo mile widziane.

9. Oprócz parafii i innych grup wiernych Kościoł posiada również bardziej profesjonalne sposoby słuchania krzyku i odpowiadania na niego, na poziomie diecezji, konferencji i międzynarodowym. Caritas jest najbardziej znana, a istnieją setki innych, wielu z nich zainicjowanych i wspieranych przez zgromadzenia zakonne kapłanów, sióstr i braci.

10. Podsumowując, pytanie o słuchanie krzyku ubogich i ziemi to pytanie, w każdej sytuacji, o to, czego wymaga miłość Boga z całego serca i miłość bliźnich jak siebie samych. Kościoł na każdym kontynencie ma swoją odrębną historię, styl i podejście, więc pytanie to należy zadawać w odpowiedni i konkretny sposób.

Kardynał Michael Czerny SJ, Prefekt Dykasterii ds. Integralnego Rozwoju Człowieka, październik 2025

WPROWADZENIE

Grupie Studyjnej nr 2 powierzono pięć szerokich i ważnych pytań. Oferujemy owoce naszych wysiłków w dostępnym czasie i z zasobami, którymi dysponowaliśmy. Mamy nadzieję, że nasz raport pomoże Kościołom w pogłębianiu ich bieżących wysiłków na rzecz słuchania krzyku ubogich, wspólnot i ziemi.

Pięć pytań powierzonych Grupie Studyjnej nr 2:

1. Jakimi środkami dysponuje już Kościół, by docierać do tych, którzy proszą o wysłuchanie – w tym ziemi? Jakie nowe środki byłoby pożyteczne wprowadzić?
2. Jak możemy wzmocnić więź między wspólnotą chrześcijańską a tymi, którzy konkretnie służą w dziedzinie miłości, sprawiedliwości, integralnego rozwoju i ekologii integralnej, by uniknąć abdykacji z odpowiedzialności i nielegalnej delegacji?
3. Jak możemy lepiej sieciować inicjatywy przyjęcia, troski o stworzenie, promocji ludzkiej i miłosierdzia? Jak możemy lepiej łączyć słuchanie i usługi miłości z ochroną „praw ubogich i wykluczonych oraz [...] publicznym potępieniem niesprawiedliwości”?
4. Jak badania teologiczne mogą słuchać tego, czego ubodzy i ziemia mają nas uczyć, skoro „przez swoje cierpienia mają bezpośrednią znajomość cierpiącego Chrystusa”?
5. Jak Kościół może odpowiadać na potrzeby formacyjne i duchowe tych, którzy bezpośrednio angażują się w służbę miłości, trosce o stworzenie, promocji sprawiedliwości i integralnego rozwoju człowieka?

Dr Sandie Cornish, Koordynatorka Grupy Studyjnej nr 2, październik 2025

CZĘŚĆ PIERWSZA

METODOLOGIA

Co zrobiliśmy

Członkowie Grupy Studyjnej nr 2: dr Sandie Cornish (koordynatorka), prof. Agnes Brazal, prof. s. Maria Cimperman RSCJ, kard. Michael Czerny SJ, p. Joseph Gunn, p. Mauricio Lopez Oropeza (czerwiec 2024 – luty 2025), dr Leocadie Lushombo, ks. Francesco Mazzitelli (do sierpnia 2024), p. Humberto Ortiz Roca (od lutego 2025). Byliśmy grupą kobiet i mężczyzn, w tym osób zakonnych, świeckich i duchownych, żyjących i pracujących na sześciu kontynentach. Między lipcem 2024 a październikiem 2025 r. Grupa Studyjna nr 2 spotkała się za pośrednictwem Zoom 23 razy przy wsparciu pracowników Dykasterii ds. Integralnego Rozwoju Człowieka.

Analiza dokumentów

Praca Grupy Studyjnej nr 2 rozpoczęła się od analizy próbki dokumentów wygenerowanych przez proces synodalny. Okazało się, że dokumenty te raczej stawiały pięć powierzonych nam pytań, niż dawały na nie odpowiedzi.

Ankiety pocztowe

W lipcu 2024 r. wysłano drogą elektroniczną cztery krótkie ankiety w językach: angielskim, francuskim, hiszpańskim, włoskim i portugalskim. Dane zebrano i przeanalizowano między lipcem a sierpniem 2024 r. z pomocą ks. Sylvestra Berinyuy, prof. Emmanuela Guzmána i dr s. Ann-Maree O'Beirne. Ankiety skierowano do: wszystkich biskupów z wyznaczoną odpowiedzialnością za sprawiedliwość, ekologię i pokój w Konferencjach Biskupów; różnych posług i organizacji kościelnych; teologów i formatorów; pracowników Dykasterii ds. Integralnego Rozwoju Człowieka.

Podgrupy ds. niepełnosprawności i teologii

W listopadzie 2024 r. powołano dwie podgrupy wspomagające pracę Grupy Studyjnej nr 2. Podgrupa ds. Niepełnosprawności, pod przewodnictwem p. Enrique Alarcóna Garcíi, skupiła osoby, które uczestniczyły w pracach Dykasterii ds. Świeckich, Rodziny i Życia na rzecz przygotowania wkładów do Synodu przez osoby z niepełnosprawnościami. Podgrupa Teologiczna, pod przewodnictwem prof. Agnes Brazal, skupiła teologów aktywnie zaangażowanych w uprawianie teologii z udziałem ubogich, zepchniętych na margines lub wykluczonych.

Ograniczenia

- Roboczym językiem Grupy Studyjnej nr 2 był angielski. Protokoły konsultacji w społecznościach tubylczych są często obszerne i mogą wymagać długich i otwartych ram czasowych.
- Podjęto praktyczną decyzję, by nie zajmować się kwestiami bardziej centralnymi dla innych Grup Studyjnych. Na przykład środowisko cyfrowe – choć ma potencjał do tworzenia nowych przestrzeni słuchania – zostało pozostawione Grupie Studyjnej nr 3.

- Gdyby czas pozwolił, nawet bardziej „kołowy” proces z szerszymi możliwościami wkładu i informacji zwrotnych od osób i społeczności z bezpośrednim doświadczeniem ubóstwa i marginalizacji zostałyby podjęty.

CZĘŚĆ DRUGA

STRESZCZENIE

---

1. Środki docierania w celu słuchania

Pytanie 1 brzmi: „Jakimi środkami dysponuje już Kościół, by docierać do tych, którzy proszą o wysłuchanie – w tym ziemi? Jakie nowe środki byłoby pożyteczne wprowadzić?” Dodatek A opisuje przestrzenie, czasy i procesy słuchania, które już istnieją.

Rekomendacje

- 1.1. Zachęcać do tworzenia platform internetowych służących dzieleniu się przykładami dobrych praktyk z całego świata, by sprzyjać rozwijaniu kultury spotkania, kultury ekologicznej, dialogu i głębszego słuchania.
- 1.2. Zachęcać Konferencje Episkopatu do korzystania z Mszy św. w intencji Opieki nad Stworzeniem, niedawno dodanej do Mszału Rzymskiego, zwłaszcza podczas ekumenicznego Czasu Stworzenia.
- 1.3. Zachęcać liderów parafii i diecezji do rozszerzenia inkluzywności organów partycypacyjnych Kościoła poprzez zapewnienie mianowania większej liczby osób ubogich lub z grup marginalizowanych, w tym z poziomu lokalnej parafii, oraz tych, którzy przemawiają w imieniu terytoriów najbardziej dotkniętych kryzysem klimatycznym, wyludnieniem i wojnami.
- 1.4. Ustanowić regionalne grupy robocze lub międzynarodową grupę roboczą ds. słuchania i reagowania na obawy Ludności Tubylczej, z mandatem opracowanym w dialogu z istniejącymi krajowymi lub kontynentalnymi organami Katolików Tubylczych.
- 1.5. Zachęcić Federację Azjatyckich Konferencji Biskupich do zbadania możliwości ustanowienia organu ochrony, gdzie katolicycy Dalicy mogliby bezpiecznie zgłaszać swoje obawy.
- 1.6. Zmienić nazwę Papieskiej Komisji ds. Ochrony Małoletnich, by lepiej komunikować, że jej mandat obejmuje ochronę wrażliwych dorosłych, a ofiary dyskryminacji kastowej zostały włączone do jej definicji wrażliwych dorosłych.
- 1.7. Ustanowić Kościelne Obserwatorium ds. Niepełnosprawności zgodnie z nr 63 Dokumentu Końcowego.
- 1.8. Zachęcić biskupów i grupy biskupów do adaptowania propozycji Obserwatorium ds. Niepełnosprawności do tworzenia podobnych organów na poziomie diecezji, krajowym i regionalnym dla innych grup marginalizowanych.
- 1.9. Zachęcać diecezje i Konferencje Episkopatu do tworzenia grup dla samotnych rodziców, wdów i wdowców w celach wsparcia i wzmocnienia.
- 1.10. Podjąć dalsze badania nad skutecznymi sposobami słuchania osób dotkniętych wojną, konfliktami i przemocą.

1.11. Diecezje, Konferencje Episkopatu i inne grupy biskupów powinny opracować plany udostępnienia zasobów do realizacji priorytetowych rekomendacji tego raportu.

2. Wspólnota chrześcijańska i służba miłości, sprawiedliwości, integralnego rozwoju i ekologii integralnej

Pytanie 2 pyta, jak możemy wzmocnić więź między wspólnotą chrześcijańską a tymi, którzy konkretnie służą w dziedzinie miłości, sprawiedliwości, integralnego rozwoju i ekologii integralnej, by uniknąć abdykacji z odpowiedzialności. Dodatek C rozważa propozycję konkretnego ministerium słuchania i towarzyszenia.

Rekomendacje

2.1. Duszpasterze, biskupi, posługi i agencje Kościoła powinny być ze sobą w stałym kontakcie i zapewniać dogłębną, dwukierunkową komunikację i współpracę między wspólnotą chrześcijańską a tymi, którzy konkretnie służą w dziedzinie miłości, sprawiedliwości, integralnego rozwoju i ekologii integralnej.

2.2. Parafie, diecezje i inne podmioty kościelne powinny zapraszać cały personel duszpasterski – pracowników i wolontariuszy – do uczestnictwa w bieżących doświadczeniach szkoleniowych lub formacyjnych w zakresie sprawiedliwości społecznej lub ekologicznej jako części ich orientacji na stanowiska duszpasterskie.

2.3. Diecezje powinny oferować duchowe i duszpasterskie wsparcie osobom i organizacjom pracującym konkretnie w służbie miłości, sprawiedliwości, integralnego rozwoju i ekologii integralnej poprzez zapewnienie świeckich, zakonnych lub wyświęconych kapelanów, pracowników duszpasterskich lub teologów.

3. Sieciowanie inicjatyw i łączenie miłości z ochroną praw

Pytanie 3 pyta, jak możemy lepiej sieciować inicjatywy przyjęcia, troski o stworzenie, promocji ludzkiej i miłosierdzia oraz jak lepiej łączyć słuchanie i usługi miłości z ochroną praw ubogich. Dodatek D stwierdza, że potrzebna jest różnorodność rodzajów inicjatyw i że są one skuteczniejsze jako część wielowarstwowych, wzajemnie połączonych sieci.

Rekomendacje

3.1. Wszystkie posługi kościelne, od lokalnych parafii po poziom międzynarodowy, powinny nadal dążyć do lepszego słyszenia zarówno krzyku ubogich, jak i ziemi.

3.2. Wszystkie posługi społeczne powinny promować miłość polityczną jako „jedną z najwyższych form miłości” (Fratelli tutti, nr 180), łącząc miłosierdzie z rzecznictwem na rzecz sprawiedliwości i obroną praw człowieka.

3.3. Inicjatywy posługi społecznej powinny angażować się w szerokie sieci, w tym z przedstawicielami innych tradycji chrześcijańskich, innych wyznań lub bez wyznania.

3.4. Parafie, diecezje i organizacje posługi społecznej powinny zapewniać swoim członkom dostęp do formacji w zakresie nauczania społecznego Kościoła i analizy społecznej.

3.5. Inicjatywy posługi społecznej powinny angażować się w regularną samokrytyczną refleksję, ocenę i sprawozdawczość, by zapewnić przejrzystość i odpowiedzialność.

3.6. Osoby zaangażowane w posługę społeczną powinny mieć dostęp do licznych biblijnych, klasycznych i współczesnych form modlitwy, duchowości i liturgii.

3.7. Metody wspólnotowego rozeznania duchowego, takie jak metoda duchowej konwersacji, powinny być stosowane, gdy osoby zaangażowane w posługę społeczną spotykają się w celu oceny i planowania.

4. Badania teologiczne słuchające ubogich i ziemi

Pytanie 4 pyta, jak badania teologiczne mogą słuchać tego, czego ubodzy i ziemia mają nas uczyć. Dodatek E, opracowany przez Podgrupę Teologiczną złożoną z teologów aktywnie zaangażowanych w słuchanie ubogich lub marginalnych, przedstawia teologię dla Kościoła synodalnego, powołanie teologa i teologię zakorzenioną we wspólnocie.

Rekomendacje

4.1. Władze kościelne powinny mianować znaczną liczbę teologów ze wspólnot ubogich lub marginalizowanych oraz/lub teologów pracujących z nimi w sposób nieinstrumentalny, do służby w organach doradczych na wszystkich poziomach Kościoła – od parafii po Watykan. Priorytetem powinno być mianowanie kobiet, osób z niepełnosprawnościami i osób kolorowych.

4.2. Władze kościelne i szkoły teologiczne powinny ułatwiać świeckim, zwłaszcza kobietom z ubogich lub marginalizowanych społeczności, dostęp do studiów teologicznych.

4.3. Teolodzy powinni: angażować się we wspólnoty kościelne z osobami w niepewnych sytuacjach; rozwijać kompetencje w podejściach i dialogu międzykulturowym; słuchać głosów ubogich i marginalizowanych przez ich opowieści, muzykę, sztukę i praktyki duchowe; spotykać się twarzą w twarz ze wspólnotami zepchniętymi na margines; angażować się z nauką, filozofią, humanistyką i sztukami.

4.4. Towarzystwa teologiczne, przy wsparciu Dykasterii ds. Integralnego Rozwoju Człowieka, powinny współpracować, by rozwijać skalowalne globalne sieci łączące teologów z organizacjami najbliższymi rzeczywistości świata ubogich.

4.5. Dykasteria ds. Integralnego Rozwoju Człowieka, Dykasteria ds. Jedności Chrześcijan i Dykasteria ds. Dialogu Międzyreligijnego powinny wzmacniać dialog między ubogimi i wrażliwymi, chrześcijanami innych wyznań i sąsiadami innych religii.

4.6. Katolickie organizacje medialne i wydziały teologii na katolickich uczelniach, we współpracy z młodymi ludźmi, powinny oferować szkolenia z zakresu szerokiego dzielenia się pomysłami i przekształcania badań w działanie.

4.7. Towarzystwa teologiczne i uczelnie katolickie powinny organizować konferencje z udziałem ubogich i wrażliwych, obok centrów wyznaniowych, organizacji pracujących z nimi oraz ekspertów z innych dziedzin.

5. Formacja do słuchania ubogich i ziemi

Pytanie 5 pyta, jak Kościół może odpowiadać na potrzeby formacyjne i duchowe tych, którzy bezpośrednio angażują się w służbę miłości, troski o stworzenie, promocji sprawiedliwości i integralnego rozwoju człowieka. Dodatek F opisuje słuchanie towarzyszące programom formacyjnym, przedstawia wnioski z nich i wzywa do pogłębienia słuchania. Dwadzieścia rekomendacji skierowanych jest do tych, którzy pracują w formacji liderów świeckich, seminarzystów, osób zakonnych i świeckich.

Rekomendacje - Spotkanie

- 5.1. Programy formacyjne powinny priorytetowo traktować bezpośrednie spotkania z osobami ubogimi lub w sytuacjach wrażliwości.
- 5.2. Doświadczenia słuchania osób na peryferiach powinny uwzględniać różnorodność ubogich (np. słuchanie kobiet, dzieci, rdzennych).
- 5.3. Programy formacyjne powinny obejmować pełne szacunku spotkania z innymi stworzeniami i elementami stworzenia w naszym Wspólnym Domu.
- 5.4. Zarówno przed spotkaniami z ludźmi i ziemią, jak i w ich trakcie, programy formacyjne powinny obejmować szkolenia i rozwijanie kompetencji w słuchaniu.
- 5.5. Programy formacyjne powinny uznawać ubogich i wrażliwych za podmioty ewangelizacji.
- 5.6. Formacja powinna obejmować możliwości uczestnictwa w ruchach i sieciach społecznych dla uczenia się międzykulturowego.
- 5.7. Programy formacyjne powinny angażować się w bogactwo szkoleń oferowanych w ramach sieci kościelnych w zakresie ekologii integralnej, praw człowieka, praw kobiet i dzieci.

Rekomendacje - Edukacja na rzecz integracji

- 5.8. Formacja w tradycji katolickiej sprawiedliwości społecznej powinna: wyjaśniać, jak słuchanie jest integralną częścią Katolickiej Nauki Społecznej; uwydatniać duchowość w niej zawartą i przedstawiać słuchanie jako doświadczenie duchowe; obejmować nauczanie społeczne wyłaniające się z peryferii; obejmować edukację na rzecz rzecznictwa i działania szanującego sprawczość ubogich.
- 5.9. Tradycje duchowe, w tym bogate tradycje zgromadzeń zakonnych, powinny być badane jako zasoby dla duchowości sprawiedliwości.
- 5.10. Programy formacyjne powinny uwidaczniać wzajemne powiązanie między troską o ubogich a troską o ziemię.
- 5.11. Formacja powinna być prowadzona wspólnie przez świeckich, osoby zakonne i seminarzystów z rozmyślną różnorodnością w ramach wydziałów formacyjnych.
- 5.12. Programy formacji kapłańskiej, zakonnej i dla kościelnych liderów świeckich powinny obejmować słuchanie ubogich i ziemi w swoich Celach i Orientacjach.
- 5.13. W ramach procesu oceny formatorzy powinni zasięgać informacji zwrotnych od lokalnych społeczności.

Rekomendacje - Poszerzenie przestrzeni namiotu

- 5.14. Dostęp do możliwości formacyjnych powinien być zapewniony osobom na marginesach lub w sytuacjach wrażliwości, w tym rdzennym, kobietom i osobom z niepełnosprawnościami.
- 5.15. Język dla osób na marginesach powinien szanować różnorodność ich doświadczeń i odzwierciedlać godność osoby – np. „osoba z niepełnosprawnością” zamiast „niepełnosprawny”.

5.16. Sekretariat Synodu powinien gromadzić zasoby do słuchania i prowadzić Centrum Zasobów Online dla rozwijania zdolności słuchania, w tym oferować przykłady dobrych praktyk.

5.17. Formacja do słuchania powinna obejmować: rozwijanie kompetencji międzykulturowych; zapewnienie, by głosy kobiet były słyszane; wrażliwość na społeczność LGBTQ+; słyszenie i reagowanie na krzyk ziemi.

5.18. Formacja do słuchania powinna towarzyszyć analizie społecznej, zwłaszcza analizie płci i kulturowej.

5.19. Doświadczenia kobiet i mężczyzn zakonnych powinny być angażowane jako zasoby towarzyszenia i słuchania na peryferiach.

5.20. Ścieżki wdrożeniowe diecezji powinny oceniać wpływ doświadczeń spotkania, edukacji i integracji podczas formacji i po niej.

DODATEK A

PYTANIE 1: ISTNIEJĄCE I NOWE ŚRODKI SŁUCHANIA

Starożytna modlitwa żydowska „Słuchaj, Izraelu, Pan jest naszym Bogiem, Pan jeden” (Pwt 6,4) jest podstawą dla życia wiary narodu. Nakaz słyszenia, słuchania, jest sposobem pozostawania blisko Boga. Jezus słuchał zarówno Boga, jak i potrzeb ludzi, bo Jego miłość była jedna. Jesteśmy zaproszeni do pójścia za radą Jezusa: „Uważajcie, jak słuchacie” (Łk 8,18).

Obecne środki słuchania

W Kościele istnieje wiele przestrzeni słuchania na poziomach lokalnym, krajowym, kontynentalnym i międzynarodowym, w których słyszany jest krzyk ubogich i ziemi.

Parafie, lokalne wspólnoty wiary i Podstawowe Wspólnoty Kościelne są oddolnymi przestrzeniami ucieleśnionego spotkania, gdzie ludzie spotykają się, dzielą się historiami i integrują wiarę z życiem codziennym. Niektóre słuchają bezpośrednio krzyku ubogich, ponieważ same składają się z ubogich – są Kościołem ubogich. Inne wyciągają rękę ku members swojej lokalnej społeczności lub żyją i pełnią misję z ubogimi, marginalizowanymi lub wrażliwymi – są Kościołem z ubogimi i dla ubogich.

Posługi kościelne zapewniają pomoc humanitarną, wsparcie psychospołeczne, opiekę społeczną, rozwój wspólnoty lub usługi dla młodzieży i rodzin, tworząc przestrzenie słuchania dla zepchniętych na margines. Katolickie posługi opieki zdrowotnej są przestrzeniami spotkania z ludźmi w ich wrażliwości, odpowiadając na ich potrzeby fizyczne i duchowe. Posługi edukacyjne Kościoła – szkoły, nieformalne programy edukacyjne, edukacja dorosłych, ośrodki szkoleniowe, szkolnictwo wyższe – są przestrzeniami słuchania, gdzie słyszane i adresowane jest pragnienie integralnego rozwoju człowieka.

Chrześcijanie jako odpowiedzialni obywatele są aktywni w ruchach społecznych i organizacjach społeczeństwa obywatelskiego tworzących publiczne przestrzenie słyszenia krzyku ubogich i ziemi, potępiania niesprawiedliwości, zapraszania do dialogu i proponowania alternatyw.

Czasy słuchania

W każdej parafii celebrowanie Eucharystii jest czasem spotkania z Bogiem i sobą nawzajem. Modlitwa powszechna na Mszy zarówno wzywa wspólnotę modlitewną do słuchania ubogich i ziemi, jak i odzwierciedla, jak wspólnota ta słyszała ich krzyki.

Święto Świętego Franciszka z Asyżu i ekumeniczny Czas Stworzenia to czasy zapraszające nas do słuchania, jak Bóg działa w miłości prostoty, troski o ubogich i stworzenie.

Sezon Wielkiego Postu zaprasza nas do słuchania Bożego wezwania do nawrócenia. Jest czasem refleksji nad naszym zachowaniem, osobistym i zbiorowym. Opłakujemy nasze współdziałanie w strukturach i instytucjach, które szkodzą stworzeniu i ranią naszych braci i siostry.

Sezon Adwentu zaprasza nas do słuchania znaków nowego nieba i nowej ziemi. Kontemplujemy Bożą obecność w historii – przeszłości, teraźniejszości i przyszłości – zwracając uwagę na Bożą preferencyjną miłość do ubogich.

Procesy słuchania

Odwiedzanie ubogich lub wrażliwych w ich domach, zbliżanie się do nich jak Dobry Samarytanin, słuchanie ich historii i stawanie się prawdziwymi przyjaciółmi, jest procesem słuchania stosowanym przez parafialne grupy opiekuńcze, różne organizacje świeckie i instytuty zakonne.

Organy partycypacyjne Kościoła wymienione w nr 103 Dokumentu Końcowego, takie jak rady parafialne, mogą zapewniać procesy słuchania ubogich i ziemi. Potencjalnie lepiej integrować wnioski z takich organów w procesy podejmowania decyzji, rozeznawania i planowania na poziomach diecezjalnych i krajowych.

Wiele lokalnych Kościołów powołało organy ochrony, by zapobiegać i reagować na nadużycia wobec dzieci i wrażliwych dorosłych. Sieci na poziomach krajowym, regionalnym i międzynarodowym słuchają poprzez wyrażanie solidarności z potrzebującymi.

DODATEK B

PROPOZYCJA KOŚCIELNEGO OBSERWATORIUM DS. NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Wprowadzenie

Paragraf 63 Dokumentu Końcowego zalecił ustanowienie Obserwatorium kościelnego (dalej: Obserwatorium), nie jako biernego obserwatora, lecz w celu wzmocnienia „uczestnictwa w życiu Kościoła” osób z niepełnosprawnościami poprzez słuchanie ich trosk i zapewnienie, że są one podejmowane. Powołana przez Grupę Studyjną nr 2 Synodu Podgrupa (składająca się głównie z osób z niepełnosprawnościami) rekomenduje poniższą strukturę w celu wdrożenia paragrafu 63 Dokumentu.

Struktura

1. Obserwatorium jest autonomiczne w zakresie zarządzania, jest Instytucją Powiązaną ze Stolicą Apostolską zgodnie z art. 241 Konstytucji Apostolskiej Praedicate Evangelium.
2. Na jego czele stoi biskup i osoba z niepełnosprawnością jako współprzewodniczący.
3. Zarząd składa się z: do dziesięciu osób (kobiet i mężczyzn) z niepełnosprawnościami (fizycznymi, organicznymi, sensorycznymi, poznawczymi); do dwóch krewnych/opiekunów osób z niepełnosprawnościami; jednego przedstawiciela każdej z Dykasterii ds. Integralnego Rozwoju Człowieka i ds. Świeckich, Rodziny i Życia.
4. Obserwatorium ma Sekretarza Generalnego i niewielką liczbę urzędników w Rzymie. Żadna istotna decyzja nie może być podjęta bez zgody większości zarządu, w tym większości osób z niepełnosprawnością.
5. Obserwatorium posiada biuro fizyczne, a ze względu na różny stopień mobilności i dostępności osób z niepełnosprawnościami, ułatwia zdalny dostęp i posiada całą technologię wymaganą do spotkań elektronicznych.

Cele

1. Zapewnienie, że Ewangelia jest głoszona osobom z niepełnosprawnościami.
2. Słuchanie, rozumienie i raportowanie rzeczywistości mężczyzn i kobiet z niepełnosprawnościami – ich osiągnięć, aspiracji, żądań i potrzeb – z uwzględnieniem ich zróżnicowanych sytuacji.
3. Promowanie współodpowiedzialnego uczestnictwa mężczyzn i kobiet z niepełnosprawnościami w życiu i misji Kościoła na wszystkich poziomach: powszechnym, kontynentalnym, krajowym, diecezjalnym i parafialnym.
4. Współpraca z innymi podmiotami cywilnymi i kościelnymi, na szczeblu międzynarodowym i krajowym, w celu promowania integralnego rozwoju i społecznej inkluzji osób z niepełnosprawnościami.
5. Zachęcanie do teologicznej refleksji i badań nad rzeczywistością niepełnosprawności i potrzebnymi odpowiedziami duszpasterskimi ze strony synodalnego Kościoła w misji.

Obejmuje to oddzielenie pojęcia niepełnosprawności i ludzkiego ograniczenia od pojęcia grzechu oraz unikanie „doloryzmu”, paternalistycznego lub pomocowego spojrzenia na niepełnosprawność.

6. Koordynacja pracy Dykasterii i innych podmiotów w Kościele w odniesieniu do świata osób z niepełnosprawnościami, świadoma, że „cały Lud Boży jest podmiotem głoszenia Ewangelii”.

7. Zapewnienie, że praca ewangelizacyjna osób z niepełnosprawnościami jest harmonizowana z szerszą pracą Kościoła na rzecz przyjęcia ubogich i uzdrowienia Ziemi.

8. Bezpośrednie doradztwo Ojcu Świętemu w sprawach dotyczących osób z niepełnosprawnościami.

Podgrupa ds. Niepełnosprawności, Grupa Studyjna nr 2: Enrique Alarcón García (przewodniczący), Justin Glyn SJ (sekretarz), Carmo Diniz, Peter Hepp, Vittorio Selzo (Dykasteria ds. Świeckich, Rodziny i Życia).

DODATEK E

PYTANIE 4: BADANIA TEOLOGICZNE SŁUCHAJĄCE UBOGICH I ZIEMI

Teologia dla synodalnego Kościoła w misji

W Jezusie Bóg wszystkich stworzeń dołączył do ludzkości w wrażliwości, komunikując Bożą preferencyjną miłość do ubogich, marginalizowanych i wszystkich stworzeń wykluczonych z pełnego uczestnictwa w dobroci ziemi. Synodalny Kościół jest wezwany do słuchania, jak Bóg przemawia w wspólnotach/ekosystemach ubogich i wrażliwych. Teologia synodalna zdolna do rozeznawania znaków czasu dla podążania za Jezusem w misyjnym uczniostwie wynika z wierności żywemu doświadczeniu wiary wspólnot ekologicznych, w których walce o życie objawia się Bóg życia.

Powołanie teologa

Teolog jest powołany do przeżywania, refleksji i komunikowania komunii miłości Boga i miłości bliźniego będącej sercem Dobrej Nowiny Jezusa Chrystusa. Teolodzy, którzy pozostają wyłącznie w akademii lub dają się pochłoniąć akademickiej karierze i nie należą do lub nie mają stałych spotkań ze wspólnotami marginalizowanych, mogą nie słyszeć krzyku ubogich i ziemi lub nawet instrumentalizować ubogich. Wiedza i mądrość, którą ubodzy i marginalizowani mają o Bogu, powinna być przyjmowana jak perła o wielkiej wartości (Mt 13,35), bo ostatecznie to im Bóg preferencyjnie się objawia (Mt 11,25).

Uprawianie teologii

Duchowość – sposób życia według Ducha w naśladowaniu Jezusa – jest fundamentem wszelkiej teologizacji. Teolodzy mogą kultywować i pogłębiać preferencyjną opcję na rzecz ubogich i ziemi poprzez trwałe spotkanie i solidarność z marginalizowanymi społecznościami oraz czerpiąc z własnych doświadczeń ubóstwa, marginalizacji lub wykluczenia. Duchowość społeczności walczących o życie pośród zabójczego ubóstwa nie jest opcją dla uprawiania teologii, lecz samym źródłem i gwarancją, że teologia może powiedzieć coś prawdziwego, istotnego i powszechnego o panowaniu Boga w historii.

Kościelna i wspólnotowa teologia

Teolodzy są zaproszeni do uznawania siebie za aktywnych uczestników i członków wspólnot kościelnych. W ten sposób ich pytania mogą naturalniej wynikać z życia wspólnot. Mądrość i wiedza wszystkich członków Ludu Bożego, w świetle sensus fidei i żywej Tradycji Kościoła, powinna prześwitywać przez każdą nić teologii, utkany jak gobelin przez wiele rąk. Teolodzy mogą pomagać systematyzować i upowszechniać odpowiedzi na pilne pytania duszpasterskie i systematyczne.

Komunikacja

Teologiczna refleksja nad wiarą musi prowadzić do działania przekształcającego jednostki, wspólnoty i społeczeństwo. Musi ułatwiać sprawczość ubogich, marginalizowanych lub wykluczonych, wzmacniając ich głos i działanie. Teolodzy muszą zatem uczyć się, jak komunikować swoje refleksje współczesnemu społeczeństwu – przez media

społecznościowe, seminaria duszpasterskie i spotkania podstawowych wspólnot ekologicznych.

Podgrupa Teologiczna, Grupa Studyjna nr 2:

Agnes M. Brazal (Azja), Olga Consuelo Velez Caro (Ameryka Łacińska), Sandie Cornish (Oceania), Leo Guardado (Ameryka Północna), Leocadie Lushombo (Afryka), Francois Odinet (Europa), Anna Rowlands (Europa), Vittorio Scelzo (Podgrupa ds. Niepełnosprawności).

DODATEK F

PYTANIE 5: POTRZEBY FORMACYJNE I DUCHOWE

Formacja jest kluczowym elementem Dokumentu Końcowego Synodu. Synodalny Kościół wymaga formacji integralnej, angażującej intelektualne, afektywne, relacyjne i duchowe wymiary osoby (por. DK, nr 143). Musi być ciągła i powinna być „wspólną i dzieloną formacją”, w której mężczyźni i kobiety, świeccy, osoby konsekrowane, wyświęceni szafarze i kandydaci do wyświęconego ministerium uczestniczą razem.

Wiele programów formacyjnych obejmuje bezpośrednią służbę osobom ubogim lub w sytuacjach wrażliwości. Obejmuje to pomoc, taką jak wolontariat w programach żywnościowych i mieszkaniowych, usługi społeczne i zdrowotne. Często istnieje wielkie pragnienie „służenia” wśród formowanych. Niektóre programy zakonne celowo lokują swoje programy formacyjne w pobliżu osób w sytuacjach wrażliwości.

Wyzwania dla formacji obejmują: trudność w przełożeniu formacyjnych doświadczeń na późniejszą praktykę; potrzebę wyraźniejszego powiązania formacji akademickiej z duszpasterską; konieczność oceny, czy formacja wpływa na późniejsze doświadczenia zawodowe w posługach. Głębsze i bardziej rozległe badania nad formacją są uzasadnione.

Tłumaczenie na język polski raportu końcowego Grupy Studyjnej nr 2 Synodu Biskupów (XVI Zgromadzenie Ogólne). Dokument oryginalny: „To Hear the Cry of the Poor and the Earth – Final Report, Study Group N. 2”.